

POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Kwaśniewski

w sprawie z powództwa K.(...) SA w K.

przeciwko Staroście Powiatu N. o ustalenie, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 listopada 2005 r., kasacji strony powodowej od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 24 listopada 2004 r., sygn. akt I ACz (...),

oddala kasację oraz oddala wniosek pozwanego Starosty o zasądzenie kosztów procesu za instancją kasacyjną.

Uzasadnienie

Powódka złożyła w dniu 29 grudnia 2000 r. do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w G. wniosek przeciwko Staroście Powiatu N. o ustalenie, że podwyższenie opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego jest uzasadnione w wysokości 1% wartości nieruchomości. Orzeczeniem z dnia 14 lipca 2003 r. Samorządowe Kolegium Odwoławcze oddaliło wniosek. Od tego orzeczenia powódka wniosła sprzeciw. Kolegium przekazało akta sprawy wraz ze sprzeciwem Sądowi Rejonowemu w E. Po uznaniu się przez ten Sąd za niewłaściwy miejscowo, a następnie, po uznaniu się niewłaściwym przez Sąd Rejonowy w M., żądanie powódki rozpoznał Sąd Okręgowy w G., który postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2004 r. odrzucił pozew. Sąd Apelacyjny zaskarżonym postanowieniem oddalił zażalenie powódki.

Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że pozwany Starosta nie ma zdolności sądowej, w związku z czym pozew skierowany przeciwko

niemu podlegał odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. Sąd Apelacyjny stwierdził, że skoro właścicielem nieruchomości, będącej przedmiotem użytkowania wieczystego powódki, jest Skarb Państwa to pozwanym w rozpoznawanej sprawie powinien być Skarb Państwa, którego jednak powódka nie wskazała jako strony pozwanej. Odnośnie do statusu Starosty Sąd wskazał, że zgodnie z art. 4 pkt 9 i art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 ze zm.) organ ten mógł być traktowany jedynie jako statio fisci Skarbu Państwa, co jednak nie powinno być utożsamione z posiadaniem przez Starostę osobowości prawnej. Ponadto, stwierdził, że w zaistniałej sytuacji na Sądzie nie ciążył obowiązek określenia we własnym zakresie jednostki organizacyjnej Skarbu Państwa, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, ponieważ powódka nie wskazała Skarbu Państwa jako strony procesu w związku z czym ewentualne uzupełnienie z urzędu oznaczenia podmiotu pozwanego prowadziłoby do przekształcenia podmiotowego po stronie pozwanej co byłoby niedopuszczalne.

W kasacji powódka zarzuciła powyższemu orzeczeniu naruszenie art. 67 § 2, art. 195 § 2 i art. 395 § 2 k.p.c. Podniosła, że problematyka osobowości prawnej takich podmiotów jako starosta, gmina i wojewoda, jako przedstawicieli Skarbu Państwa, jest od wielu lat przedmiotem kontrowersji w orzecznictwie Sądu Najwyższego i w doktrynie, w związku z czym obowiązkiem sądu orzekającego z urzędu jest prawidłowe określenie strony reprezentującej Skarb Państwa. Zdaniem skarżącej, skoro w rozpoznawanej sprawie stroną pozwaną był Skarb Państwa to Sąd z urzędu powinien określić jego statio fisci, tym bardziej, że problem właściwego oznaczenia pozwanego był wynikiem nie do końca precyzyjnych zapisów ustawowych. Ponadto, powódka w kasacji zarzuciła, że obydwie orzekające w niniejszej sprawie Sądy nie uwzględniły, iż w zażaleniu na odrzucenie pozwu skarżąca określiła stronę pozwaną prawidłowo, tj. jako Skarb Państwa – Starosta Powiatu w N.; powinno to skutkować oceną, że zażalenie było oczywiście uzasadnione co uprawniało Sąd Okręgowy do jego uwzględnienia, a w każdym razie - do uznania zażalenia za zasadne przez Sąd Apelacyjny. Powódka w kasacji wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy uznał, że kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw.

Przede wszystkim nie można zgodzić się ze skarżącą, że w rozpoznawanej sprawie kwestia prawidłowego oznaczenia strony pozwanej nastroczała trudności. Skoro powódka przyznała, że pozwanym powinien być Skarb Państwa, to oczywistym jest, że

stronę pozwaną powinna oznaczyć określeniem „Skarb Państwa”, bo tylko Skarb Państwa ma osobowość prawną i wynikającą z tego zdolność sądową (art. 64 § 1 k.p.c.). Ewentualne wątpliwości mogły dotyczyć jedynie statio fisci Skarbu Państwa (art. 67 § 2 k.p.c.), jednakże, obowiązujący, w czasie przekazania Sądowi przez Kolegium wniosku powódki o ustalenie wysokości opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste, przepis art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami wszelkie w tym zakresie wątpliwości usuwał; reprezentantem Skarbu Państwa był Starosta Powiatu N.. Pomijając kwestię, czy uregulowanie w art. 11 ust. 1 cyt. ustawy jest zgodne z art. 67 § 2 k.p.c. (starosta nie jest organem państwowej jednostki organizacyjnej ani nie jest jednostką organizacyjną lecz organem jednostki samorządu terytorialnego) należy stwierdzić, że w każdym razie reprezentacja Skarbu Państwa w niniejszej sprawie została wyraźnie określona. Skarżąca skorzystała z uregulowania w art. 11 ust. 1 cyt. ustawy z tym tylko, że uznała, iż reprezentant osoby prawnej - Skarbu Państwa jest samą tą osobą prawną. Było to błędne w świetle zasad wyrażonych w art. 33 i 34 k.c. oraz art. 67 § 2 k.p.c. Stanowiło - jak się wydaje - następstwo niedostrzegania istotnej różnicy pomiędzy brakiem wskazania statio fisci Skarbu Państwa przy prawidłowym wskazaniu jako strony Skarbu Państwa, a brakiem wskazania Skarbu Państwa i poprzestaniu na wskazaniu organu, który w razie pozwania Skarbu Państwa, powinien wystąpić w roli *statio fisci*.

W tym ostatnim przypadku nie sposób uznać, że pozwana została osoba prawna - Skarb Państwa. Czyniło to bezprzedmiotowym zagadnienie podjęcia przez Sąd z urzędu działań zmierzających do prawidłowego oznaczenia strony pozwanej. Działania tego rodzaju mogłyby dotyczyć dookreślenia Skarbu Państwa w aspekcie wymagań przewidzianych w art. 67 § 2 k.p.c., ale nie odwrotnie. Oznaczałoby to poszukiwanie przez sąd strony pozwanej co stanowiłoby naruszenie jednej z podstawowych zasad postępowania cywilnego wyrażonej w art. 126 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 187 § 1 k.p.c.

Z przedstawionych względów za chybione należało uznać wszystkie argumenty kasacji mające przekonywać o istnieniu obowiązku Sądu prawidłowego oznaczenia Skarbu Państwa jako strony pozwanej; w rozpoznawanej sprawie ta osoba prawna nie została pozwana. Wypada w tym miejscu powtórzyć, że skarżąca nie kwestionowała, iż pozwanym powinien być Skarb Państwa. Z tych samych względów bezzasadny był zarzut naruszenia art. 67 § 2 k.p.c.

Co do art. 195 § 2 k.p.c. to zarzut jego naruszenia w zaskarżonym postanowieniu był bezprzedmiotowy w sytuacji, gdy w rozpoznawanej sprawie nie istniał problem

współuczestnictwa koniecznego. Odnośnie natomiast do zarzutu naruszenia art. 395 § 2 k.p.c. wystarczy zauważyć, że powołany przepis dotyczy sądu, który wydał postanowienie zaskarżone zażaleniem, a takim sądem nie był Sąd Apelacyjny.

Na marginesie można zauważyć, że wątpliwości co do prawidłowego oznaczenia strony pozwanej w sprawie dotyczącej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego mogłyby powstać w związku z treścią art. 80 ust. 2 i art. 78 ust. 2 i 3 ustawy o gospodarce nieruchomościami. Wobec niepowołania w kasacji powyższych przepisów Sąd Najwyższy nie był władny podjąć rozważań, w tym zakresie.

Kasacja została oddalona na podstawie art. 393¹² k.p.c. w brzmieniu sprzed nowelizacji wprowadzonej ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) – art. 3 i 6 tej ustawy. Sąd Apelacyjny oddalił wniosek pozwanego Starosty o zasądzenie kosztów procesu, ponieważ jego pełnomocnik procesowy, nie był adwokatem ani radcą prawnym, zaś w świetle rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie i czynności radców prawnych ...(-) (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 i 1349 ze zm.) zwrot kosztów zastępstwa prawnego przysługuje wyłącznie osobom posiadającym status adwokata lub radcy prawnego.